JAN BEITOHAUGEN GRANLI

lite nemmar

lite nemmar

■ ■ ■ Ofte høyrer du Jan når han spelar til dans. Du får han tett på. Slik er det også på denne plata. Klangen kjem mest mogleg frå instrumentet, og lyden er tett og naturleg. Dansespelet har Jan dyrka til det heilt store. Han lærde dansespel av Knut Bolstad, men han har også putte mykje av seg sjølv inn i det. Difor er det moro for ta:lik at vi på denne CD-en kan presentere ein musikkvideo der Anne Røine og Erik Onstad dansar valdresspringar. Anne og Erik har saman og kvar for seg utmerka seg som meisterlege, detaljrike og uttrykksfulle dansarar. Dei set musikken høgt, og har utvikla dansen gjennom samvær med eldre dansarar i Valdres. Anne har lært å danse av fleire, slik som onkel Harald Røine, pappa Erik Røine, Brit Totland og Marit Mattisgard, medan Erik Onstad i hovudsak har lært av Jørgen Trøen. Med i filmen er også Berit og Knut Steinsrud, profilerte valdres-dansarar i over 50 år.

/ta:lik

a little nearer

■ ■ ■ You often hear Jan while he's playing for dance. He's right there beside you. And so he is on this recording. The most ringing possible is coming from the instrument, and the sound is up close and natural.

Jan has raised dance fiddling to its highest level. He learned it from Knut Bolstad, but he also puts much of himself into the music. Therefore it's a delight for ta:lik to be able to present on this CD a music video of Anne Røine and Erik Onstad dancing the springar from Valdres. Together and separately, Anne and Erik stand out as masterly, detail-rich, and expressive dancers. They value the music highly, and they have developed the dance while being together with older dancers in Valdres. Anne has learned to dance from many, including her uncle Harald Røine; her father, Erik Røine; Brit Totland, and Marit Mattisgard. Erik Onstad has learned mainly from Jørgen Trøen. The video also shows Berit and Knut Steinsrud, highly regarded Valdres dancers for more than 50 years.

/ta:lik

JAN BEITOHAUGEN GRANLI

Det er i intensiteten, den ærlige inderligheten, den herlige råskapen Jan møter sitt publikum. «Drivet, dansbarheten, det må jeg ha. Skal jeg spille en springar, så spiller jeg en springar, ikke en springar som en lyarlått», sa Jan en gang, og dro i gang en springar etter Jørn Røn. «Kan ´kji fara fint igjøno denna, veit du», flirte han etter siste bøgadraget. Men han kan være lyrisk lavmælt også, som en elv som flyter fornemt og behersket gjennom landskapet som en innadvendt filosof før den med innestengt temperament igjen hiver seg utfor et heftig stryk.

Nils på Beitohaugen var Jans tippoldefar på morssida, og slekta har avlet flere habile folkemusikkutøvere opp gjennom generasjonene, slik som Engebret Beitohaugen. Ellers er det først og fremst Trygve Bolstad Jan har lært av. «Trygve er en fin læremester. 'Jada, slik kan du også gjøre det', sier Trygve. Slåttene er ikke fastlagt for evig og alltid». Jan har også lært av Harald Røine, Olav Jørgen Hegge, Tore Bolstad, Magnus Daleng og Knut Bolstad.

Jan er en hyppig ønsket og benyttet dansespelemann, og er ikke slitsomt tung å be. Han liker seg godt i et hjørne på et dansegulv, og han trives på en konsertscene. Han har også et velutviklet konkurranseinstinkt. Som alle andre scenekunstnere har han nervene med seg. Men jo flere publikummere han har foran seg, jo mindre skjelven er han. Han ser som oftest uberørt ut, tilbakelent og rolig. Nesten likegyldig. Men det kommer en rød flekk til syne i hans høyre tinning som i løpet av Fagerdalen og Gamle Anne Vik vokser, forflytter seg bak øret, og etter Luråsen dekker rødmen kinn og hals. Likegyldigheten er falsk.

JAN BEITOHAUGEN GRANLI

It is with intensity, intimacy, and ruggedness that Jan meets his audience. "Energy, danceability, those I must have. If I play a springar, I play a dance, not a springar as a listening tune," he said once, as he began to play a springar after Jørn Røn. "You can't get through this one easily, you know," he laughed after the last bow stroke. But he can be softly lyrical as well.

Nils Beitohaugen was Jan's great-great-grandfather on his mother's side, and the family has produced several good folk musicians through the generations, such as Engebret Beitohaugen. But Trygve Bolstad has been Jan's teacher first and foremost. He has also learned from Harald Røine, Olav Jørgen Hegge, Tore Bolstad, and Knut Bolstad.

Jan is frequently requested and used as a dance fiddler, and he doesn't tire of being asked. He likes to be in the corner of a dance floor, but he's also comfortable on the concert stage. And he has a well-developed competitive instinct. Like other stage artists, he gets nervous, but the larger the audience in front of him, the less shaky he is. He often looks calm and laid-back, almost indifferent. But then a red spot appears on his right temple during the course of Fagerdalen or Gamle Anne Vik, and it grows and moves behind his ear, and after Luråsen the blush covers his cheeks and throat. The indifference is false.

Jan has his inner visions of the tunes that live in his home landscape in Øystre Slidre. There's a tune here and a tune there. Fjellbekken (The Mountain Stream), for example, runs behind the garage at home at Granmo.

Som noen har farger på ukedagene, har også Jan sine indre bilder. Låttene lever i landskapet hjemme i Øystre Slidre. Han har en lått her og en der. Bjøllelåtten, for eksempel, holder til i hjørnet av fotballbanen ved skolen og har reviret sitt sånn omtrent femti meter oppover vegen. Fjellbekken renner bak garasjen hjemme på Granmo. «For ei tid sia snauhogde dei eit område oppi her noko voldsomt, og der fekk e me ein lått».

Låttene er blitt mer vidføruge av seg de siste åra. De har løsrevet seg fra sine hjemlige tilholdssteder og reiser med Jan rundt i verden på folkemusikalske og på crossover-evenementer. Jan er nemlig ikke ensidig tradisjonsbundet. Han er en allsidig musikalsk tennplugg, som har formalisert sin kunnskap og kompetanse ved folkemusikkstudiet på Rauland og ved Spelemannskula ved Ole Bull Akademiet. Sommeren 2002 var et foreløpig høydepunkt i karrieren hans, da han vant Landskappleiken kl. A i Vågå.

Nå har de altså samlet seg hjemme igjen, spelemannen og låttene hans, Øen-fela med den fete lyden, den gamle Beitohaugen-fela og Rudifela lånt av Olav Viken, på den herværende, lenge etterlengtede taliken.

/Esther Sonja Bergene

HARDINGFELER NYTTA UNDER OPPTAKA

Bjarne Øen 1956. Denne fela fekk bestefar min tak i i 1992. Ei fele i konstant utvikling, grunna noko tynt materiale. Brukt på spor: 1, 2, 3, 5, 6, 7 og 13, og på videoen spelt inn i Låven på Bygdatunet.

Gamlefela. Går under dette namnet fordi opphavet er ukjent, men ho er truleg laga i Valdres før K.Ø. Rudi si tid. Nokon har meint at Nils

The tunes have traveled widely in recent years. They have given up their attachment to their usual haunts at home and have followed Jan in the world of folk music and "cross-over" music events as well. Jan is not a one-sided traditionalist. He is an all-around musical "spark plug" who has formalized his knowledge and competence through folk-music studies at Rauland (Telemark) and at the Spelemanns-skule at the Ole Bull Academy in Voss.

Now everything is together at home again—the fiddler and his tunes, the Øen fiddle with its rich sound, the old Engebret Beitohaugen fiddle, and the Rudi fiddle borrowed from Olav Viken—here on this long-awaited CD.

/Esther Sonja Bergene

HARDANGER FIDDLES USED IN THIS RECORDING

Bjarne Øen 1956. My grandfather received this fiddle in 1992. It's a fiddle in constant change because its material is somewhat thin. Used on tracks 1, 2, 3, 5, 6, 7 and 13 and on the video.

Gamlefela (The Old Fiddle). The fiddle goes by this name because its origins are unknown, but it was probably made in Valdres before K. Ø. Rudi's time. Some have thought that Nils Beitohaugen got this fiddle in a horse trade. I've had it since 1990. Used on tracks 4, 9, 11 and 14.

K. Ø. Rudi 1900. I borrowed this fiddle from Olav Viken, who got it from his father for a "round year" birthday. The fiddle has a more nasal tone than the two others here, but it has an especially fine sound. Used on tracks 8, 10 and 12.

/Jan

Beitohaugen har fått tak i denne fela gjennom ein hestehandel. Eg har hatt ho sidan 1990. Brukt på spor: 4, 9, 11 og 14.

K.Ø.Rudi 1900. Denne fela har eg fått låne av Olav Viken, som fekk ho av far sin til eit rundt år. Ei fele med meir nasal tone enn dei to andre eg har brukt, men med ein særs fin klang. Brukt på spor: 8, 10 og 12.

/Jan

TA5CDbooklet 28.05.03 14:20 Side 8

LÅTTEOMTALE

01. **«Fagerdalen»** Springar som eg har etter mange forskjellige spelemenn. Låtten er bygd ut av Ola G. Okshovd (1872–1960), og var før ein liten stutt springar som heitte Bikkjelåtten. «Det var ei gamal kjæring i ein klene vår, svelta på ei bikkje i så mange år, men endå beheldt ho livet» – seier Torleiv Bolstad (1915–1979) var låttestevet til den gamle forma, men understrekar at låtten ikkje er til å kjenne att i den nye forma til Ola G. Okshovd. Denne har eg hatt mange artige stunder med.
02. **«Mehanken»** Springar i form etter mange spelemenn, mest etter Ola Bøe (1910–1985) Forma vart heil etter ei punktering mellom Notodden og Bø i Telemark, då Anders Røine og underteikna spelte denne åt all myggen i grøfta ved sida av bilen.
03. **«Hundedengja»** Denne har eg etter eit opptak med Engebret Beitohaugen (1893–1963). Artig lått med ein farge som om han skulle ha vore på halvgrått felestille, dvs. oppstilt ters. Fekk òg eit godt tak av Olav Viken til denne låtten.
04. **«Vesle-Ola Sælè»** Springar på vanleg stille som eg har lært av Olav Jørgen Hegge. Denne låtten seier han eigentleg heiter Fjellpistrelåtten, men han Ola O Sælid (1907–1981) lika så godt å spele denne låtten, at Olav Jørgen kalla han oppatt etter karen.
05. **«Luråsen»** Hilmerengje som eg har i form etter Helge Myrheim, slik han spelte den på ein konsert under eit Hilme-stemne.
06. **«Bustebakkin»** Springar som eg har etter Olav Jørgen Hegge. Denne er laga av Torstein Sveinson Hegge (1814–1887), eller Bustebakke som han vart heitande etter han tok over garden Bustebakke i Robøle-bygda.
07. **«Gamle Anne Vik»** Springar som eg har etter Trygve Bolstad. Han lærte eg av dei fyrste 12 åra eg spelte.
08. **«Beitohaugen med ferespel»** Springar etter tippoldefar min, Nils Beitohaugen (1863–1927). Denne skal han ha laga i sine unge år. Låtten har eg etter Magnus Daleng (1911–1997), han hadde lært låtten direkte av Engebret Beitohaugen, son til Nils. Forma er nok

vorten litt annleis, sidan eg har studert ein del opptak med Engebret der han spelar noko forskjellige variasjonar frå gong til gong. Låtten er spelt inn med fela som Engebret brukte til den dagen han døydde – medan han spelte – og i loket på fela kan ein tydeleg sjå spor etter dette. Stillet denne låtten går på kallar me for Huldrestille, eller Trøllstilt, dvs. nedstilt kvart.

09. **«Hallingen hass Engebret»** Denne hallingen har eg litt etter Engebret Beitohaugen per opptak og litt etter Magnus Daleng.
10. **«Den vande låtten»** Denne lyarlåtten har eg også etter Trygve Bolstad.
11. **«Makaløysa»** Springar lært av Olav Jørgen Hegge. Denne har han etter Torleiv Bolstad som brukte låtten mykje. «Låtten e so go' å strøke te fela med», seie Olav Jørgen.
12. **«Skraddarlåtten»** Springar som eg har etter Olav Jørgen Hegge. Denne hadde eg spelt litt på frå før, men låtten var heilt annleis enn eg trudde han skulle vera. Ein kjempegod danselått. Går også under namnet «Kubakkin».
13. **«Lyarlått»** Denne er nok mest etter Torleiv Bolstad (1915–1979).
14. **«Låtten hennar Bjørg-Gudrun»** Springar som vart til ein gong eg sat niøvde på Beitohaugen. Låtten går på nedstillt kvart, Huldrestille. Ein liten stutt toveksspringar som vart bygd på same måten som Beitohaugen etter tippoldefar. Namnet kjem av bestemødrene mine, Anne Bjørg Granli, født Tveit og Gudrun Beitohaugen, født Smedsrud.

Musikkvideoen: **«Kristofferrengja»** Denne låtten har eg etter Trygve Bolstad. Det er ei av dei mest dansbare rengjene etter Jørn Hilme.

Videoen ligg som fil på cd-en og kan opnast med windows media player på PC, eller quick time player for mac-brukarar. PC-versjonane ligg med både høg og låg oppløysing. Du bør minst ha ein Pentium III-maskin for å spela av med høg oppløysing. Dersom filmen «hakkar» kan ein også prøve å kopiere filmen inn på harddisken, og køyre den direkte derifrå.

ABOUT THE TUNES

01. **"Fagerdalen"** (named for a mountain valley in Valdres). A springar I have from many different fiddlers. The tune was originally a short springar called Bikkjelåtten (The Mutt), and Ola G. Okshovd (1872-1960) improved it. I've had a lot of fun with this tune.
02. **"Mehanken"** (The Mosquito). A springar with forms after many fiddlers, mostly from Ola Bøe (1910-1985). I learned this form when we had a flat tire between Notodden and Bø in Telemark, and Anders Røine and I played it for all the mosquitoes in the ditch alongside the car.
03. **"Hundedengja"** (The Dog Beating). I have this from a recording by Engebret Beitohaugen (1893-1963). It's amusing and has a feeling that it should have been in half-gray tuning (raised D-string). I got nice details in the tune from Olav Viken.
04. **"Vesle-Ole Sæle"** A springar in usual tuning that I learned from Olav Jørgen Hegge. He says this tune is actually called Fjellpistre-låtten, but Vesle-Ole (Little Ole) from Sæle, Ola O. Sælid (1907-1981), liked playing this tune so much that Olav Jørgen named it after him.
05. **"Luråsen"** (named for a man in Telemark who like the tune). I have this Hilmerengje in Helge Myrheim's form, as he played it in a concert during a Hilme-stemne (an annual festival in Fagernes).
06. **"Bustebakkin"** A springar I learned from Olav Jørgen Hegge. It was made by Torstein Sveinson Hegge (1814-1887), or Bustebakke, as he was called after he took over the farm Bustebakke in the Robøle community.
07. **"Gamle Anne Vik"** (Old Anne Vik). A springar I have from Trygve Bolstad. He was my teacher the first 12 years I played.
08. **"Beitohaugen med ferespel"** (Beitohaugen with introduction). Springar after my great-great-grandfather, Nils Beitohaugen (1863-1927). He made the tune in his youth. I learned it from Magnus Daleng (1911–1997), who learned it directly from Engebret Beitohaugen, Nils's son. The form here has turned out to be a little

different, because I studied a recording of Engebret where he plays different variations from time to time. On this recording I am playing the fiddle Engebret used until the day he died—while fiddling! In the top of the fiddle one can still see marks made when Engebret fell and died. We call the tuning here huldre tuning or troll tuning, that is to say, lowered A-string.

09. **"Hallingen hass Engebret"** (Engebret's Halling) I have taken a little of this halling from a recording by Engebret Beitohaugen and a little from Magnus Daleng.
10. **"Den vande låtten"** (The Difficult Tune). This listening tune I also learned from Trygve Bolstad.
11. **"Makaløysa"** (Matchless). A springar learned from Olav Jørgen Hegge. He learned it from Torleiv Bolstad (1915-1979), who used the tune often. "The tune is so good for getting the fiddle going," Olav Jørgen says.
12. **"Skraddarlåtten"** (The Tailor Tune). A springar I have from Olav Jørgen Hegge. I had played it earlier, but the tune was quite different from what I believed it should be. A great dance tune. It is also called Kubakkin.
13. **"Lyarlått"** (A listening tune). This tune is mainly in Torleiv Bolstad's form.
14. **"Låtten hennar Bjørg-Gudrun"** (Bjørg and Gudrun's tune). A springar created when I was deeply involved in the springar Beitohaugen. It is in huldre tuning (lowered A-string). It's a little two-phrase springar made in the same style as Beitohaugen, after my great-great-grandfather. The name comes from my grandmothers, Anne Bjørg Granli (nee Tveit) and Gudrun Beitohaugen (nee Smedsrud).

Video: **"Kristofferrengja"** I have this tune from Trygve Bolstad, and it's one of the most danceable of Jørn Hilme's rengjene (very difficult tunes).

TA5CDbooklet 28.05.03 14:20 Side 12

Prosjektleiing: Tore Bolstad, Anders E. Røine, Niels J. Røine og Frode Rolandsgard
Innspilt og mikset i: Studio Stabbur / Rune Glimsdal. www.studiostabbur.no
Foto og klipp: Pål Bratås **Idé og regi:** Anders E. Røine og Pål Bratås
Produsent: Anders E Røine **Mastering:** Lydrommet **Produksjon:** Lindberg Lyd AS
Engelsk omsetjing: Mary Hegge **Grafisk formgjeving:** Eva Karlsson
Framsidefoto: Sidsel Røine **Andre foto:** Niels J. Røine **Økonomisk støtte:** Norsk kulturråd, Øystre Slidre kommune, Rådet for folkemusikk og folkedans, Valdres Folkemusikklag, Øystre Slidre spel- og dansarlag, Øystre Slidre sparebank
Takk til: Berit og Knut Steinsrud, Anne Røine, Erik Onstad, Pål Bratås og Rune Glimsdal